

Ein cyf/Our ref: KW/05197/20

Janet Finch-Saunders AS
Cadeirydd
Pwyllgor Deisebau Senedd Cymru
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

deisebau@senedd.cymru

14 Medi 2020

Annwyl Janet,

Diolch am eich gohebiaeth, dyddiedig 4 Medi, ynghylch Deiseb P-05-1022 i ddilyn Senedd yr Alban ac addysgu hanes LGBTQ yn holl ysgolion Cymru.

Mae'n bwysig bod y broses ddysgu yn gynhwysol, sy'n tynnu ar brofiadau, safbwyntiau a threftadaeth ddiwylliannol Cymru heddiw. Mae hanes Cymru yn amrywiol, ac yn cynnwys hanesion amrywiol a chyfoethog y cymunedau, yr hiliau, y crefyddau a'r unigolion lawer yn ein gwlad.

Fel y gwyddoch, ym mis Ionawr 2020 lanswyd y fersiwn gyntaf o'r cwricwlwm newydd i Gymru. Bydd y cwricwlwm ar gael i'w addysgu am y tro cyntaf ym mis Medi 2022. Yn ganolog i'r cwricwlwm newydd mae'r pedwar diben, sy'n amlinellu'r hyn rydym yn anelu ato wrth addysgu pob plentyn a pherson ifanc. Mae'r pedwar diben hwn, sydd yn benodol yn cefnogi dysgwyr i dyfu'n "ddinasyddion egwyddorol, gwybodus yng Nghymru a'r byd" yn rhan o fframwaith statudol Cwricwlwm i Gymru. Tanio brwdfrydedd dysgwyr a balchder ynddynt eu hunain, yn eu cymunedau ac yn eu gwlad yw un o brif amcanion y pedwar diben. Yn y cwricwlwm newydd, bydd dysgwyr yn ymchwilio i gyd-destunau lleol, cenedlaethol a byd-eang pob agwedd ar ddysgu, a byddant yn dysgu sut i wneud y cysylltiadau a datblygu dealltwriaeth o fewn cymdeithas amrywiol.

Yn ganolog i weledigaeth Cwricwlwm i Gymru mae caniatáu'r hyblygrwydd i athrawon benderfynu pa bynciau ac adnoddau sy'n gweddu orau i'w dysgwyr, ac mae'r fframwaith yn annog ysgolion i greu eu gweledigaeth eu hunain ar gyfer eu dysgwyr o fewn cyd-destun y pedwar diben a'r dysgu a ddiffinnir ar lefel genedlaethol. Er nad yw canllawiau'r cwricwlwm yn cynnwys rhestr hir o bynciau unigol, maent yn nodi'r hyn y dylai ysgolion ei ystyried wrth gynllunio eu cwricwlwm a'r disgygliadau cyffredinol gan ddysgwyr.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae'r Bil Cwricwlwm ac Asesu yn cynnig bod yn rhaid i gwricwlwm pob ysgol ei gwneud yn bosibl i ddysgwyr symud yn eu blaen i gyflawni'r dibenion hyn. Mae canllawiau Cwricwlwm i Gymru yn rhan o Fframwaith Cwricwlwm i Gymru (y Fframwaith). Penderfynir ar y Fframwaith ar lefel genedlaethol ac mae'n cynnwys gofynion y cwricwlwm, a amlinellir mewn deddfwriaeth, ac ystod o ganllawiau ategol.

Mae fframwaith Cwricwlwm i Gymru yn cynnwys elfennau gorfodol, gan gynnwys datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ym mhob Maes Dysgu a Phrofiad. Un o'r datganiadau ynghylch yr hyn sy'n bwysig i faes Dyniaethau, sy'n cynnwys Hanes, yw " Bydd dysgwyr yn ystyried sut mae lleoedd, cymunedau a chymdeithasau yn datblygu dros amser, gan brofi parhad a newid sydd wedi effeithio ar eu bywydau eu hunain a bywydau pobl eraill, ac sy'n parhau i effeithio arnynt. Bydd hyn yn helpu dysgwyr i feithrin dealltwriaeth o achosion, canlyniadau ac arwyddocâd y newidiadau a'r rhyngberthnasau sydd wedi llywio cymdeithasau ar wahanol lefelau.

Un arall o ddatganiadau yr hyn sy'n bwysig ar gyfer Dyniaethau yw "Mae dinasyddion gwybodus, hunanymwybodol yn mynd i'r afael â'r heriau a'r cyfleoedd sy'n wynebu dynoliaeth, ac yn gallu cymryd camau ystyrlon ac egwyddorol". Mae'r elfen hon o'r Maes yn annog dysgwyr i ymchwilio i gysyniadau, gan gynnwys dinasyddiaeth, awdurdod a llywodraethiant, rhyng-gysylltiad, cyfiawnder a chydaddoldeb, menter, hawliau, a chyfrifoldeb a gweithredu cymdeithasol.

Mae canllawiau '[Cynllunio Eich Cwricwlwm](#)', a gyhoeddwyd i gefnogi ysgolion wrth weithredu fframwaith Cwricwlwm i Gymru, yn esbonio nad endid unfurf yw Cymru, yn fwy nag unrhyw gymdeithas arall, ond ei bod yn cwmpasu ystod o werthoedd, safbwyntiau, diwylliannau a hanesion sy'n cynnwys pawb sy'n byw yng Nghymru. Mae'r canllawiau hefyd yn nodi'n glir y dylai dysgu "g."

Dylai dysgwyr gael eu trwytho yn yr hunaniaethau, y tirweddau a'r hanesion sy'n dod ynghyd i greu eu cynefin. Bydd hyn nid yn unig yn caniatáu iddynt ddatblygu ymwybyddiaeth gref o'u hunaniaeth eu hunain ac o fodlonrwydd yn hynny, ond cânt ddatblygu dealltwriaeth o hunaniaethau eraill a chysylltu â phobl, lleoedd a hanesion mewn rhannau eraill o Gymru ac ar draws y byd. Mae'r canllawiau yn nodi'n glir mor bwysig yw sicrhau bod dysgu yn rhywbeth cynhwysol, sy'n tynnu ar brofiadau, safbwyntiau a threftadaeth ddiwylliannol y Gymru gyfoes.

Mae hawliau dynol, tegwch ac amrywiaeth yn themâu trawsbynciol a ddylai fod yn rhan annatod o feysydd dysgu ar draws y cwricwlwm. Mae'r canllawiau ar [themâu trawsbynciol](#) o fewn y cwricwlwm yn esbonio sut y dylai fod gan ysgolion ac ymarferwyr fethodoleg ar gyfer cynllunio cwricwlwm sy'n cynnwys, lle bo'n briodol, gyfleoedd i ddysgwyr ystyried cyd-destunau lleol, cenedlaethol a rhyngwladol a datblygu dealltwriaeth o addysg cydberthynas a rhywioldeb, addysg am hawliau dynol ac amrywiaeth, a phrofiadau ym maes gyrfaoedd a gwaith.

Mae diogelu ein holl bobl ifanc a'u cefnogi i lywio drwy faes cymhleth Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn hollbwysig. Dyma pam ein bod yn gwneud Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn ofyniad statudol yn y cwricwlwm newydd. O fewn y cwricwlwm newydd, mae cynwysoldeb yn egwyddor allweddol sy'n sail i'n gweledigaeth ar gyfer y pwnc. Bydd dysgwyr hefyd yn dod i ddealltwriaeth ehangach o rywioldeb sy'n cynnwys dysgwyr LGBTQ+ yn llawn, a materion ehangach megis hawliau, tegwch a pharchu amrywiaeth sy'n tynnu ar bob Maes Dysgu a Phrofiad, gan gynnwys Dyniaethau.

Yn gynharach eleni, sefydlais Weithgor Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb i gytuno ar y pynciau y dylid rhoi sylw iddynt mewn ysgolion, ac i gydlunio'r canllawiau manwl i gefnogi'r

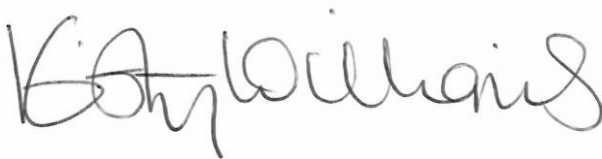
broses ddysgu. Rôl y grŵp yw mynd ati i ddatblygu canllawiau ar gyfer Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, a datblygu dealltwriaeth gyffredin o'r cwricwlwm newydd.

Un o'r themâu craidd y bydd y Gweithgor Cymunedau, Cyfraniadau a Chynefin: Profiadau pobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig a'r cwricwlwm newydd, yn ymchwilio iddynt yw egwyddor Cynefin. Mae egwyddor Cynefin i'w weld o fewn fframwaith a chanllawiau [Cwricwlwm i Gymru](#). Fe'i diffinnir fel y lle rydym yn perthyn iddo – nid dim ond y lle daearyddol, mae hefyd yn cynnwys y gwahanol hanesion, y diwylliannau, yr elfennau cymdeithasol, yr iaith a'r gymuned. Disgrifir Cynefin fel *“y man y teimlwn ein bod yn perthyn iddo, lle mae'r bobl a'r dirwedd o'n cwmpas yn gyfarwydd, a lle mae'r golygfeydd a'r seiniau yn gysurus o hawdd eu hadnabod. Nid dim ond man yn yr ystyr ffisegol neu ddaearyddol ydyw, serch hynny. Dyma'r lleoliad hanesyddol, diwylliannol a chymdeithasol sydd wedi ffurfio ac sy'n parhau i ffurfio'r gymuned sy'n trigo yno.”*

Bydd hyn yn wahanol i bob unigolyn, ac wrth gwrs rhaid iddo gynnwys yr hanes LGBTQ+, sy'n hanfodol i bob dysgwr, gan ei fod yn gyfle dysgu o fewn Cwricwlwm i Gymru sy'n ystyrlon ac y gellir ei adnabod, a bydd yn helpu i feithrin mewn dysgwyr ymwybyddiaeth o le ac ymwybyddiaeth o berthyn. Bydd cysylltiad agos rhwng gwaith y Grŵp ac adolygiad Estyn o hanes Cymru, a chaiff ei gyflawni fesul cam. Bydd y cam cyntaf yn canolbwyntio ar adolygu'r adnoddau sydd ar gael ar hyn o bryd i athrawon ac arferion da, a bydd yr ail gam yn canolbwyntio ar adolygu dysgu proffesiynol sy'n ymwneud â chymunedau pobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig. Bydd y dull graddol hwn yn caniatáu inni fwydo i mewn i'r broses addysgu yn y flwyddyn academaidd i ddod, cyn y bydd y Grŵp gobeithio mewn sefyllfa i gyflwyno argymhellion allweddol imi erbyn diwedd Rhagfyr.

Er mwyn gweithredu'r cwricwlwm newydd yn effeithiol, a gwireddu'r weledigaeth a rannwn, mae'n hollbwysig bod ein hysgolion yn cael y gefnogaeth, y ddealltwriaeth a'r adnoddau sydd eu hangen arnynt. Byddwn felly yn gweithio gydag ymarferwyr i gomisiynu adnoddau newydd a fydd yn cyfeirio at ddigwyddiadau a phynciau allweddol yn hanesion Cymru a'r byd. Caiff y gwaith hwn ei lywio hefyd gan ganlyniadau'r adolygiad sydd ar y gweill o hanes Cymru, a fydd yn ystyried yn llawn hanes, hunaniaeth a diwylliant Cymru a'r cyd-destun ehangach.

Yn gywir

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education